

Про підсумки роботи господарських судів України в 2015 році та завдання на 2016 рік

Постанова пленуму Вищого господарського суду України
від 25.02.2016 р. № 1

Заслухавши та обговоривши доповідь Голови Вищого господарського суду України Львова Б. Ю. про підсумки роботи господарських судів у 2015 році та завдання на 2016 рік, пленум Вищого господарського суду України відзначає, що впродовж звітного періоду діяльність господарських судів здійснювалась відповідно до завдань, визначених Законом України «Про судоустрій і статус суддів» та Господарським процесуальним кодексом України і спрямовувалась на підвищення якості правосуддя та дотримання процесуальних строків.

Звітний період характеризується низкою реформ та законодавчих змін, безпосередньо пов'язаних з діяльністю господарських судів, зокрема прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сплати судового збору», зміна порядку вирішення питання про допуск справи до провадження у Верховному Суді України та розширення повноваження Верховного Суду України щодо перегляду рішень господарських судів України.

На розгляд місцевих господарських судів у 2015 році надійшло 229,6 тис. звернень суб'єктів господарювання для вирішення господарських спорів, що на 1,3% більше, ніж у 2014 році.

У 2015 році господарськими судами розглянуто 223,9 тис. звернень суб'єктів господарювання, що на 1,2% менше, ніж у 2014 році, або 97,5% від тих, що надійшли для розгляду. Із числа розглянутих у звітному періоді звернень вирішено спірні питання по суті майже в 190 тис. зверненнях.

Протягом звітного періоду за результатами розгляду господарськими судами звернень суб'єктів господарювання прийнято 201,9 тис. судових рішень, що на 3,1% менше, ніж у 2014 році, коли їх кількість складала 208,3 тис.

Найбільшу кількість таких звернень розглянуто господарськими судами міста Києва (39,3 тис.), Харківської (28,7 тис.) та Дніпропетровської (27,8 тис.) областей.

Залишок нерозглянутих справ на кінець звітного періоду склав 25,9 тис. або 18,9% від тих, що перебували на розгляді, тоді як на кінець 2014 року питома вага незакінчених справ серед тих, що були на розгляді, складала 17,5%.

За результатами судового розгляду присуджено до стягнення на користь суб'єктів економічних правовідносин близько 231 млрд грн, тоді як у 2014 році було присуджено 109,6 млрд грн, що більше, ніж вдвічі.

За наслідками судового розгляду задоволено 60,4% від заявлених позивачами коштів, тоді як у попередньому звітному періоді цей показник становив 59,8%.

За підсумками поточного звіту значно збільшилась кількість розглянутих майнових справ, зокрема, при вирішенні спорів, пов'язаних із договорами банківської діяльності в 2,4 рази, зовнішньоекономічної діяльності в 2,2 рази, обігу цінних паперів у 1,7 рази, зберігання на 25,7%, лізингу на 24,7%, будівельного підряду на 3%, перевезення на 2,9%.

Найкращих показників якості розгляду справ досягнуто господарськими судами Кіровоградської і Вінницької областей, де кількість змінених та скасованих судових актів склала 1,6% та Чернівецької області – 1,7% від розглянутих ними за середнього такого показника по Україні 2,9%.

Більшість – 81,9% (у 2014 році – 84,6%) рішень судів першої інстанції відповідають вимогам чинного законодавства і набирають законної сили після закінчення перебігу терміну для їх оскарження.

Середній рівень навантаження судді місцевого господарського суду у 2015 році

склав 391 заяву (справу), тоді як показник 2014 року – 375 справ.

Протягом 2015 року на розгляд до апеляційних господарських судів надійшло 60,5 тис. звернень з апеляційними скаргами та заявами.

Упродовж звітного періоду апеляційними господарськими судами розглянуто 60 тис. звернень у господарських справах або 99,1% від тих, що надійшли для розгляду.

У загальній кількості звернень, що надійшли до апеляційних судів – 60,4% складають апеляційні скарги.

До спеціального фонду Державного бюджету України за розгляд справ в апеляційному порядку у зазначений період сплачено судового збору в розмірі 107 млн грн, що на 79,7% більше, ніж було сплачено у 2014 році (59,6 млн грн).

Кількість розглянутих по суті скарг в апеляційному порядку збільшилась на 9,2%. За результатами їх розгляду змінено або скасовано 6,4 тис. судових рішень місцевих господарських судів.

Найбільшу кількість скарг розглянуто в Київському (9,6 тис.) та Харківському (4,4 тис.) апеляційних господарських судах.

Навантаження на одного суддю апеляційного господарського суду становило в середньому 269 апеляційних скарг та заяв за 2015 рік.

Найкращих показників якості досягнуто Дніпропетровським та Львівським апеляційними господарськими судами, де кількість змінених та скасованих судових актів склала 6,8% та 8,1% відповідно.

На розгляд до Вищого господарського суду України у 2015 році надійшло 17,7 тис. скарг, кількість яких збільшилась на 1,7% порівняно з минулим звітним періодом. При цьому, зменшилась частка оскаржених судових рішень апеляційної інстанції у касаційному порядку на 4,3%.

До спеціального фонду Державного бюджету України за розгляд справ у касаційній інстанції заявниками сплачено 49,4 млн грн коштів судового збору, сума яких збільшилась – на 54,8% із 31,9 млн грн у 2014 році.

Протягом звітного періоду в касаційному порядку розглянуто по суті 11,3 тис. скарг, за результатами розгляду яких змінено та скасовано 3,6 тис. судових рішень апеляційної інстанції.

У 2015 році в загальній кількості скасованих та змінених судових рішень – 87,9% або 3,1 тис. – скасовано та змінено з підстав порушення або неправильного застосування процесуального права; 12,1% або 429 рішень – на підставі порушення або неправильного застосування норм матеріального права.

У звітному періоді 2,3 тис. постанов апеляційних судів, або 63,5% від числа скасованих та змінених постанов загалом, скасовано і справу передано для розгляду, або на новий розгляд до місцевих та апеляційних господарських судів, з яких 1,7 тис. – на новий розгляд у зв'язку з порушенням норм процесуального права, які унеможливають встановлення фактичних обставин, що мають значення для правильного вирішення спору.

За результатами розгляду справ у 346 випадках скасовано постанови апеляційних судів та касаційною інстанцією прийнято нове рішення, що становить 9,7% від числа скасованих, змінених у касаційному порядку.

За результатами розгляду скарг касаційна інстанція у 567 випадках скасовувала судові рішення апеляційної інстанції та залишила в силі судові рішення місцевого суду, що становить 15,9% від числа скасованих та змінених у касаційному порядку загалом.

Серед загального числа скасованих та змінених судових рішень – 7,5% або 266 ухвал апеляційних судів.

У середньому змінено та скасовано в касаційному порядку 9,2% судових рішень апеляційних господарських судів, тоді як у 2014 році – 9,7% від постановлених ними загалом.

Середнє навантаження суддів Вищого господарського суду України становить 228 скарг та заяв, розглянутих одним суддею за рік. З найбільшим навантаженням працювала третя судова палата, де навантаження на одного суддю-доповідача склало 241 касаційну скаргу та заяву.

Тенденціями звітнього періоду є:

Збільшення кількості звернень у спорах до господарських судів, зокрема: до місцевих господарських судів – на 1,3%; до апеляційних господарських судів – на 20% (апеляційних скарг на 14%); до Вищого господарського суду України – на 1,7%.

Відсоток розгляду звернень у господарських спорах відповідає рівню показника, рекомендованого Європейською комісією та свідчить про ефективність здійснення судочинства у господарських судах і зокрема становить: місцевими господарськими судами – 97,5%; апеляційними господарськими – 99,1%; Вищим господарським судом України – 99,2%.

Аналіз показників свідчить про зростання інтенсивності роботи фактично працюючих суддів господарських судів.

Простежується дотримання процесуальних строків розгляду справ та стабільна якість постановлених судових рішень господарськими судами України.

Протягом 2015 року Вищим господарським судом України розглянуто понад 320 законопроектів, зареєстрованих у Верховній Раді України поточного скликання, що стосуються питань здійснення господарського судочинства, судоустрою, статусу суддів, захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання, інших питань діяльності господарських судів України.

Ініціативно та на запити профільних парламентських комітетів підготовлено висновки з відповідними зауваженнями і пропозиціями щодо 17 законопроектів, зареєстрованих у Верховній Раді України.

Вищим господарським судом України та апеляційними господарськими судами впродовж звітнього періоду забезпечувалася єдність судової практики та надавалася методична допомога судам нижчого рівня.

З метою підвищення довіри до судової влади в Україні, забезпечення високого рівня здійснення правосуддя в системі господарських судів України на засадах верховенства права, однакового і правильного застосуван-

ня законодавства, єдності судової практики пленум Вищого господарського суду України вбачає за необхідне: спрямовувати зусилля суддів усіх інстанцій на відповідальне ставлення до здійснення правосуддя, підвищення його якості і доступності та дотримання найкоротших строків розгляду справ; систематичне обговорення питань практики застосування законодавства; вивчення та узагальнення практики вирішення спорів Верховним Судом України та Вищим господарським судом України; активну участь у наданні висновків щодо проектів законодавчих актів, що стосуються судоустрою, судочинства, статусу суддів, виконання судових рішень та інших питань, пов'язаних з функціонуванням судової системи України і в підготовці проектів роз'яснень Вищого господарського суду України з питань застосування господарськими судами законодавства у вирішенні справ; провадити роботу із забезпечення реалізації норм законів України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», «Про забезпечення права на справедливий суд», «Про очищення влади», «Про запобігання корупції», «Про доступ до публічної інформації», «Про інформацію» та «Про захист персональних даних».

З метою створення позитивного іміджу судової системи кожен господарський суд повинен вживати активних заходів, спрямованих на забезпечення інформаційної відкритості.

Зважаючи на зазначене, пленум Вищого господарського суду України **постановляє:**

1. Доповідь Голови Вищого господарського суду України Львова Б. Ю. про підсумки роботи господарських судів України в 2015 році та завдання на 2016 рік узяти до відома.

2. Головам місцевих та апеляційних господарських судів:

2.1. Не рідше одного разу на три місяці проводити збори суддів та працівників апарату судів з обговорення стану здійснення

правосуддя, питань щодо внутрішньої діяльності суду чи роботи конкретних суддів або працівників апарату суду, питань щодо практики застосування законодавства. Розробляти пропозиції щодо вдосконалення такої практики і законодавства та подавати їх до Вищого господарського суду України.

2.2. Здійснювати аналіз скарг на дії суддів і працівників апарату суду та вживати заходів щодо усунення причин їх виникнення.

2.3. Здійснювати постійний контроль за дотриманням процесуальних строків під час розгляду справ, а також за станом справ, зупинених провадженням.

2.4. Здійснювати заходи щодо підвищення кваліфікації суддів та працівників апарату судів.

2.5. Здійснювати роботу щодо питань реалізації Стратегії розвитку судової влади України на 2015–2020 роки, схваленої Указом Президента України від 20.05.2016 № 276/2015, та Концепції інформаційно-комунікаційної стратегії Ради суддів України (рішення Ради суддів України від 30.11.2012 № 72).

3. Головам апеляційних господарських судів:

3.1. Здійснювати роботу з вивчення та узагальнення судової практики і надання методичної допомоги місцевим господарським судам у застосуванні законодавства.

3.2. Щоквартально здійснювати узагальнення проблемних питань організації роботи господарських судів відповідного апеляційного округу та пропозицій щодо шляхів їх вирішення, надаючи такі довідки Вищому господарському суду України до 15 числа наступного за звітним періодом місяця.

4. Вищому господарському суду України:

4.1. Вивчати й узагальнювати причини скасування Верховним Судом України судових рішень Вищого господарського суду України та вживати заходів щодо усунення таких причин.

4.2. Продовжувати роботу з узагальнення

судової практики та аналізу судової статистики з метою надання роз'яснень та рекомендацій у правозастосуванні, забезпеченні єдності судової практики.

4.3. Спрямувати зусилля на удосконалення господарського процесуального законодавства шляхом надання пропозицій щодо внесення змін до Господарського процесуального кодексу України.

4.4. Здійснювати аналіз скарг на дії суддів і працівників апарату суду та вживати заходів щодо усунення причин їх виникнення.

4.5. Здійснювати аналіз навантаження суддів та дотримання спеціалізації під час розподілу справ автоматизованою системою документообігу суду.

4.6. Продовжувати роботу з надання методичної допомоги судам нижчого рівня з метою однакового застосування норм Конституції та законів України у судовій практиці на основі її узагальнення та аналізу судової статистики; надавати місцевим та апеляційним господарським судам рекомендаційні роз'яснення з питань застосування законодавства щодо вирішення справ відповідної юрисдикції.

4.7. Продовжувати разом з Національною школою суддів України роботу з організації навчання суддів місцевих і апеляційних господарських судів.

4.8. Систематично аналізувати в судових палатах судову практику щодо неоднакового застосування колегіями суддів одних і тих самих норм матеріального і процесуального права, внаслідок чого ухвалено різні за змістом судові рішення в подібних правовідносинах. У разі необхідності залучати науковців, представників Національної школи суддів України.

4.9. Продовжувати використання сучасних інформаційних технологій та інноваційних засобів комунікації з метою підвищення якості здійснення правосуддя та рівня довіри до судової системи.

4.10. Здійснювати роботу щодо реалізації Стратегії розвитку судової влади України на 2015–2020 роки та Концепції інформаційно-

комунікаційної стратегії, затвердженої Радою суддів України.

4.11. Проводити круглі столи, наради, семінари за участю суддів місцевих та апеляційних судів із залученням широкого кола науковців.

**Голова Вищого
господарського суду України**
**Секретар пленуму Вищого
господарського суду України**

Б. Львов

Л. Рогач

4.12. Поглиблювати співпрацю з вищими спеціалізованим судами України.

5. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на секретаря пленуму Вищого господарського суду України.

**Про хід виконання постанови
пленуму Вищого господарського суду України
від 05.03.2015 № 1
«Про підсумки роботи господарських судів України
у 2014 році та завдання на 2015 рік»**

Постанова пленуму Вищого господарського суду України
від 25.02.2016 р. № 2

Заслухавши інформацію секретаря пленуму Вищого господарського суду України Рогач Лариси Іванівни про хід виконання постанови пленуму Вищого господарського суду України від 05.03.2015 № 1 «Про підсумки роботи господарських судів Украї-

ни у 2014 році та завдання на 2015 рік», пленум Вищого господарського суду України постановляє:

Інформацію секретаря пленуму Вищого господарського суду України Рогач Лариси Іванівни взяти до відома.

**Голова Вищого
господарського суду України**
**Секретар пленуму Вищого
господарського суду України**

Б. Львов

Л. Рогач